

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain ja rikoslain 48 luvun 6 §:n muuttamisesta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain ja rikoslain 48 luvun 6 §:n muuttamisesta (HE 182/2020 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Ympäristövaliokunta (YmVM 9/2020 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) 14 §,
muutetaan 4, 5, 7, 9, 15, 18, 21 ja 23 §, sellaisina kuin niistä ovat 15 § osaksi laissa 914/2013,
18 § osaksi laissa 1174/2013 ja 21 § laissa 1435/2019, sekä
lisätään lakiin uusi 10 a—10 c, 23 a ja 23 b § seuraavasti:

4 §

Viranomaiset

Rakennusperinnön säilyttämisen yleinen kehittäminen ja ohjaus kuuluu ympäristöministeriölle.

Rakennusperinnön säilyttämistä tämän lain nojalla edistävät ja valvovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja Museovirasto.

Museovirasto toimii asiantuntijana rakennusperinnön säilyttämiseen liittyvissä kysymyksissä. Saamelasta rakennusperintöä koskevissa asioissa asiantuntijana toimii yhteistyössä Museoviraston kanssa Saamelaismuseum Siida. Lisäksi alueellinen vastuumuseo voi tarvittaessa toimia asiantuntijana yhteistyössä Museoviraston kanssa.

Eduskunnan vastaus EV 185/2020 vp

5 §

Asian vireilletulo

Rakennuksen suojelua koskeva asia tulee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa vireille sille tehdystä esityksestä tai sen omasta aloitteesta.

Esityksen rakennuksen suojelemisesta saa tehdä:

- 1) omistaja;
- 2) valtion viranomainen, maakunnan liitto, alueellinen vastuumuseo ja kunta, jonka alueella rakennus sijaitsee;
- 3) toimialueellaan sellainen rekisteröity yhteisö, jonka toimialaan kuuluu kulttuuriperinnön vaaliminen tai rakennetun ympäristön laatuun vaikuttaminen;
- 4) saamelaiskäräjät, jos asia koskee saamelaista rakennusperintöä;
- 5) kolttien kyläkokous, jos asia koskee kolttsaamelaista rakennusperintöä.

Esityksen tulee olla kirjallinen ja siitä tulee ilmetä, miksi rakennus tulisi suojella. Esityksestä tulee myös ilmetä tieto rakennuksen sijaintipaikasta ja, jos mahdollista, omistajasta tai haltijasta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä esityksen sisällöstä.

7 §

Asianosaisten kuuleminen ja lausunnot

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on ennen suojelua koskevan päätöksen tekemistä varattava rakennuksen ja kiinteistön omistajalle ja, jos rakennus tai kiinteistö ei ole omistajan hallussa, sen haltijalle sekä viereisen ja vastapäätä olevan kiinteistön tai muun alueen omistajalle ja haltijalle tilaisuus tulla kuulluksi. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on myös pyydettävä rakennuksen sijaintikunnan ja Museoviraston sekä tarvittaessa muun yhteisön lausunto. Saamelaiden kotiseutualueella ja saamelaista rakennusperintöä koskevissa asioissa on pyydettävä saamelaiskäräjien ja Saamelaismuseum Siidan lausunto. Koltta-alueella ja kolttsaamelaista rakennusperintöä koskevissa asioissa lausunto on lisäksi pyydettävä kolttien kyläkokoukselta.

Kun suojelua koskeva asia on tullut vireille, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi järjestää tilaisuuden, jossa 1 momentissa tarkoitetuilla kuultavilla sekä muilla, joiden oloihin asia saattaa huomattavasti vaikuttaa, on mahdollisuus tuoda esiin suojelun tarpeeseen, tavoitteisiin ja keinoihin liittyviä näkökohtia. Kutsu tilaisuuteen toimitetaan joko kirjeitse tai, jos kutsuttavien määrää ei voida etukäteen tietää, ilmoittamalla siitä vähintään yhdessä rakennuksen sijaintipaikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettun kuulemisen ja 2 momentissa tarkoitettun tilaisuuden järjestämisestä.

9 §

Suojelua koskeva päätös

Rakennuksen suojelusta päättää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Suojelupäätöksen muuttamiseen ja kumoamiseen sovelletaan, mitä suojeluesityksen tekemisestä ja suojelusta päättämisestä säädetään.

Eduskunnan vastaus EV 185/2020 vp

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on toimitettava suojelua koskeva päätös tiedoksi ympäristöministeriölle.

10 a §

Poikkeaminen suojelupäätöksestä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi rakennuksen tai kiinteistön omistajan tai haltijan hakemuksesta ja asettamillaan ehdoilla myöntää luvan poiketa suojelupäätöksestä, jos:

1) osa rakennuksesta on vahingoittunut ja vahingoittunut osa vaarantaa rakennuksen käyttötarkoituksen mukaista käyttöä tai suojelun perusteena olevien arvojen säilymistä;

2) rakennuksen käyttäminen käyttötarkoitukseensa sekä muuttaminen uuteen soveltuvaan käyttötarkoitukseen on suojelun vuoksi estynyt; tai

3) siihen on muu erityisen painava rakennusperinnön käyttöä tai hoitoa edistävä peruste.

Poikkeamislupaa ei kuitenkaan saa myöntää, jos rakennus ei sen seurauksena enää täyttäisi suojelun edellytyksiä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on poikkeamisluvan myöntäessään määrättävä aika, jonka kuluessa on haettava poikkeamisen perusteena olevan toimenpiteen toteuttamiseksi muussa laissa edellytettyä lupaa tai saatettava toimenpide loppuun. Määräaika alkaa päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta ja voi olla enintään kaksi vuotta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi luvansaajan hakemuksesta jatkaa määräaikaa enintään kahdella vuodella.

10 b §

Menettely haettaessa poikkeamista suojelupäätöksestä

Suojelupäätöksestä poikkeamista koskeva hakemus on tehtävä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle kirjallisesti. Hakemus on perusteltava ja siinä on yksilöitävä, miltä osin suojelupäätöksestä on tarkoitus poiketa. Hakemukseen on liitettävä suunnitelma poikkeamista edellyttävästä toimenpiteestä. Muun kuin rakennuksen omistajan tekemään hakemukseen on liitettävä myös omistajan suostumus.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on ennen poikkeamista koskevan päätöksen tekemistä pyydettävä Museoviraston ja rakennuksen sijaintikunnan lausunto. Lisäksi 7 §:n 1 momentissa tarkoitetuille muille tahoille on tarvittaessa varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Saamelaisen kotiseutualueella ja saamelaista rakennusperintöä koskevissa asioissa on pyydettävä saamelaiskäräjien ja Saamelaismuseo Siidan lausunto. Kolttala-alueella ja kolttasaamelaista rakennusperintöä koskevissa asioissa lausunto on lisäksi pyydettävä kolttien kyläkokoukselta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on toimitettava poikkeamista koskeva päätös tiedoksi rakennuksen sijaintikunnan rakennusvalvontaviranomaiselle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä poikkeamista koskevan hakemuksen sisällöstä ja kuulemisen järjestämisestä.

Eduskunnan vastaus EV 185/2020 vp

10 c §

Poikkeamista koskevan päätöksen maksullisuus

Edellä 10 a §:ssä säädetystä poikkeamista koskevasta päätöksestä valtiolle perittävän maksun suuruus määrätään siten kuin valtion maksuperustelaisissa (150/1992) ja sen nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa säädetään.

15 §

Korvauksen määrääminen

Ympäristöministeriön on pyrittävä sopimaan korvaukseen oikeutetun kanssa korvauksen määrästä. Ennen kirjallisen sopimuksen tekemistä ministeriön on kuultava Museovirastoa.

Jos korvauksesta ei ole voitu sopia, toimitusta korvauksen määräämiseksi voidaan hakea Maanmittauslaitokselta. Jollei toimitusta haeta kahden vuoden kuluessa siitä, kun suojelua koskeva päätös, johon korvausvaatimus perustuu, sai lainvoiman, oikeus korvaukseen on menetetty.

Jollei tästä laista muuta johdu, korvauksen määräämiseen sovelletaan kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annettua lakia (603/1977), jäljempänä *lunastuslaki*. Harkittaessa lunastuslain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettujen asiantuntijoiden kutsumista on erityisesti otettava huomioon toimituksen tarkoitus.

18 §

Tarkastusoikeus

Jos on perusteltu syy epäillä, että rakennuksen suojelua koskevia tai vaarantamiskiellon yhteydessä annettuja määräyksiä taikka suojelupäätöksestä poikkeamiseen myönnetyn luvan ehtoja on rikottu, Museovirastolla sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus toimittaa tarkastus rakennuksessa tai sen huonetiloissa. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tarkastuksen saa kuitenkin toimittaa vain, jos on epäily sellaisesta rangaistavasta menettelystä, josta voi seurata vankeusrangaistus, ja jos se on rangaistavan menettelyn selvittämiseksi välttämätöntä. Tarkastuksesta säädetään lisäksi hallintolain (434/2003) 39 §:ssä.

Tarkastuksen toimittava viranomainen voi kutsua tarkastukseen asiantuntijaksi alueellisen vastuumuseon. Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

21 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Toimivaltainen hallintotuomioistuin on se, jonka tuomiopiirissä rakennus sijaitsee.

Valitusoikeus suojelua koskevasta päätöksestä ja suojelupäätöksestä poikkeamista koskevasta päätöksestä on:

Eduskunnan vastaus EV 185/2020 vp

- 1) asianosaisella;
- 2) suojeluesityksen tekijällä;
- 3) rakennuksen sijaintikunnalla;
- 4) Museovirastolla;
- 5) asiassa yleistä etua valvovalla viranomaisella;
- 6) saamelaiskäräjillä, jos päätös koskee saamelaisten kotiseutualuetta tai saamelaista rakennusperintöä;
- 7) kolttien kyläkokouksella, jos päätös koskee kolttia-aluetta tai kolttasaamelaista rakennusperintöä.

Suojelupäätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuimissa toisin määrää.

Muutoksenhakuun 16 §:ssä tarkoitettuja avustuksia koskevissa asioissa sovelletaan lisäksi valtionavustuslakia.

Muutoksenhakuun 15 §:n 2 momentissa tarkoitettua korvauksen määräämistä koskevissa asioissa sovelletaan lunastuslakia.

23 §

Rakennussuojelurikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

- 1) rikkoo 6 §:ssä tarkoitettua vaarantamiskieltoa,
 - 2) rikkoo 10 §:ssä tarkoitettua rakennuksen suojelua koskevaa määräystä ilman tässä laissa edellytettyä lupaa,
 - 3) laiminlyö 19 §:ssä tarkoitetun vahingosta ilmoittamisen tai
 - 4) rikkoo 10 a §:ssä tarkoitetun poikkeamisluvan ehtoa,
- on tuomittava, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, *rakennussuojelurikkomuksesta* sakkoon.

23 a §

Menettely rikosasioissa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on tehtävä ilmoitus poliisille esitutkintaa varten, jos on aihetta epäillä rikoslain 48 luvun 6 §:ssä rangaistavaksi säädettyä tämän lain vastaista tekoa tai laiminlyöntiä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on myös tehtävä ilmoitus poliisille esitutkintaa varten, jos on aihetta epäillä tämän lain 23 §:ssä säädettyä tekoa tai laiminlyöntiä. Ilmoitus voidaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa tai laiminlyöntiä on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleinen etu vaadi ilmoituksen tekemistä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle on 1 tai 2 momentissa tarkoitettua tekoa tai laiminlyöntiä käsiteltäessä esitutkinnassa ja syyteharkinnassa varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Tuomioistuimen on tällaista asiaa käsitellessään varattava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tilaisuus tulla kuulluksi.

Eduskunnan vastaus EV 185/2020 vp

23 b §

Oikeus saada tietoja

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella, Museovirastolla, kehittämis- ja hallintokeskuksella sekä Maanmittauslaitoksella on niille tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, oikeus salassapitosäännösten estämättä saada Verohallinnolta maksutta asian käsittelemiseksi välttämättömät tiedot vainajan ja kuolinpesän osakkaan nimestä ja kotipaikasta sekä henkilötunnuksesta tai syntymä- ja kuolinpäivästä sekä tieto kuolinpesän pesänselvittäjästä, testamentin toimeenpanijasta tai pesänjakajasta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20__.

Asioihin, jotka ovat vireillä tämän lain voimaan tullessa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 5, 7 ja 14 §:ää. Asioihin, jotka ovat vireillä tämän lain voimaan tullessa, ei sovelleta 23 a §:n 3 momenttia.

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 9 ja 21 §:ää. Muutoksenhakuviranomaisen päätöksellä lain voimaantulon jälkeen uuteen käsittelyyn palautettuun asiaan sovelletaan kuitenkin tämän lain säännöksiä, vaikka elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätös on tehty ennen lain voimaantuloa.

Ennen tämän lain voimaantuloa suojeltavaksi määrättyyn rakennukseen sovelletaan tämän lain 10 a—10 c §:ää lukuun ottamatta rakennuksia, jotka on määrätty suojeltaviksi rakennussuojelulain (60/1985) 4 §:n 3 momentin tai kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelusta annetun lain (572/1964) 2 §:n 1 momentin nojalla annettujen säännösten mukaisesti.

Laki

rikoslain 48 luvun 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikoslain (39/1889) 48 luvun 6 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laeissa 578/1995, 154/1999 ja 500/2010, seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 185/2020 vp

48 luku

Ympäristöririkoksista

6 §

Rakennussuojelurikos

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta ilman laissa edellytettyä lupaa taikka lupaeh-
tojen tai muiden suojelua koskevien määräysten vastaisesti purkaa, hävittää, turmelee tai peittää
rakennettuun ympäristöön kuuluvan kohteen, joka on

- 1) maankäyttö- ja rakennuslaissa tai sen nojalla annetulla määräyksellä suojeltu tai
- 2) rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) nojalla suojeltu tai päätetty aset-
taa vaarantamiskieltoon,

on tuomittava *rakennussuojelurikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä 7.12.2020

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri